

sopotnja

Sopotja

glasilo slovenske skupnosti na Reki in v PGŽ
september 2021, številka 3, letnik 10
ISSN 1848-4360
Reka, september 2021

Uredništvo:

Jasmina Dlačić, Darko Mohar, Boris Rejec,
Zvonimir Stipetić, Vitomir Vitaz, Marjana
Mirković, Milan Grlica, Vasja Simonič
glasilo@bazovica.hr
Podpinjol 43, 51000 Rijeka

Izdajatelji:

Slovenski dom KPD Bazovica
Podpinjol 43, 51000 Rijeka
slovenskidom@bazovica.hr
zanj: Zvonimir Stipetić
www.bazovica.hr
www.facebook.com/KPDBazovica

Svet slovenske narodne manjšine Mesta Reka
Podpinjol 43, 51000 Rijeka
vj.slo.nm.ri@gmail.com, zanj: Boris Rejec

Svet slovenske narodne manjšine PGŽ
Podpinjol 43, 51000 Rijeka
vsimonic1@gmail.com
zanj: Vasja Simonič

Urednica:

Marjana Mirković
marjana.mirkovic@ri.t-com.hr
gsm: 091 593 6086

Lektorica: Jasmina Vajda Vrhunec
Oblikovanje, prelom in tehnično urejanje:
Vesna Rožman
Fotografija na naslovnici: Istog Žorž
Karikatura: Bojan Grlica
Tisk: Tiskara Sušak
Glasilo izhaja trimesečno
Naklada je 1.500 izvodov

Glasilo finančno podpirajo:

Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence
v zamejstvu in po svetu

Primorsko-goranska županija

Mesto Reka

Svet za narodne manjšine Republike Hrvaške

Zveza slovenskih društev na Hrvaškem

Podpinjol 43, 51000 Rijeka

zveza@slovinci.hr

za: Barbara Riman

Slovenski dom KPD Bazovica

tel.: 215 406, 324 321, faks: 334 977

slovenskidom@bazovica.hr

iz vsebine

Uvodnik 3

Iz Zveze slovenskih
društev na Hrvaškem 4

Iz društva 12

Literarni kotichek 19

Si-T 20

Pogled z onkraj Snežnika 22

Srečanja 23

Foto kotichek 24

Veleposlaništvo RS v RH

Alagovićeva 30, 10 000 Zagreb, RH

Veleposlanik: Vojislav Šuc

tel.: +385 1 63 11 014, +385 1 63 11 015

faks: +385 1 46 80 387

el. pošta: vzg@gov.si

spletna stran: <http://sloembassy.zagreb@gov.si>

Državljanom RS je v nujnih primerih zagotovljen

kontakt z dežurnim diplomatom:

tel.: +385 98 462 666

Generalni konzulat RS, Split

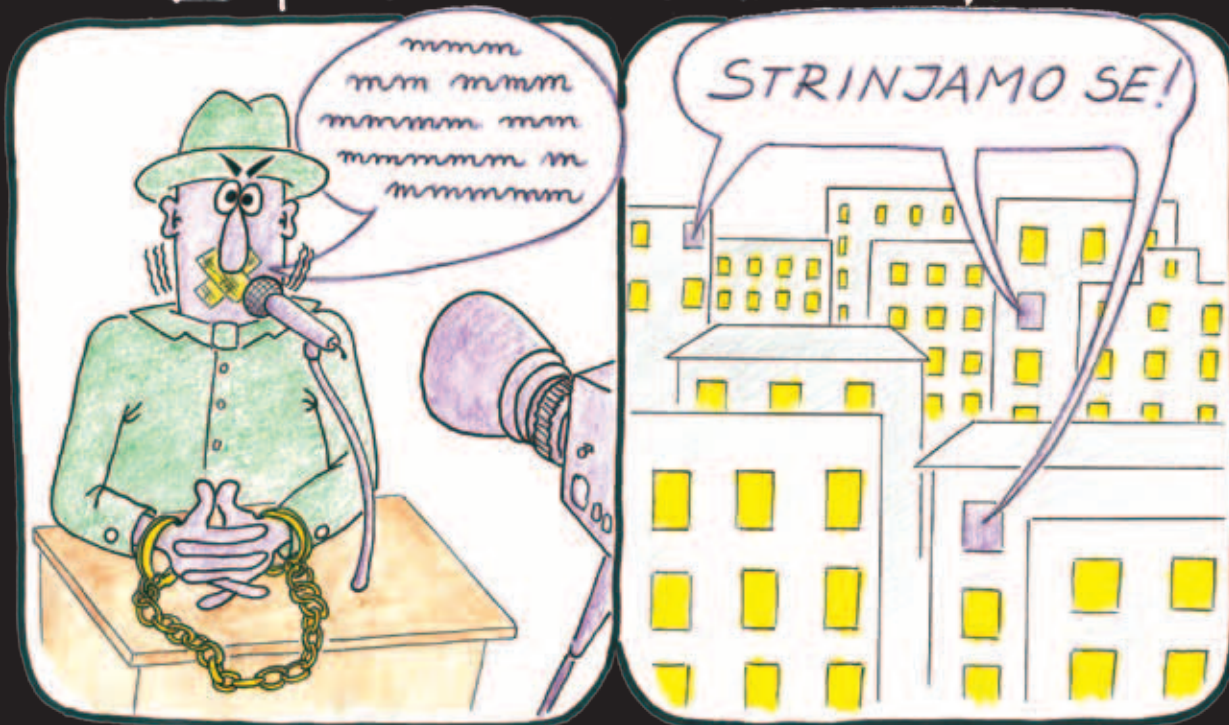
Častni konzul Branko Roglič

tel./faks: +385 21 389 224

el. pošta:

generalni.konzulat.rep.slovenije@st.t-com.hr

EGON: STRINJAMO SE, 100%

V času, ko zaključujemo septembrsko številko Sopotij, počasi in grozeče prihaja četrti val epidemije novega koronavirusa in pričakovati je, da nam bodo življenje tudi to jesen močno obeležili strožji omejitveni ukrepi. Vse to bo gotovo vplivalo tudi na načrtane programe krovne organizacije in društev, sicer dejavnih tudi letošnje poletje. V prvi rubriki spremljamo obeležitev dneva državnosti Republike Slovenije (RS) na Reki in druge dogodke v organizaciji Zveze slovenskih društev na Hrvaškem (ZSDH), katere dejavnost je prednostno usmerjena k mladim in najmlajšim. Zanje je tako uspešno uvedla nove, zanimive oblike poučevanja slovenščine na taboru in poletni šoli, ki sta potekala v planinah in ob morju. Predsednica ZSDH Barbara Riman se je med drugim udeležila pogovora na Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu (USZS) pri Vladi RS in seje za to področje pristojne komisije Državnega zbora (DZ) RS, sodelovala je tudi pri odkritju spominske plošče slovenskemu duhovniku Ferdinandu Koledniku na otoku Žirje, posvetu o manjšinski problematiki in spletni razpravi o skupnem slovenskem kulturnem prostoru. ZSDH je uspešno in na prostem organizirala letno srečanje vseh društev in zanj bila deležna več pohval, načrtovano in z dobrim odzivom poteka tudi projekt Muca Copatarica. Podpredsednica ZSDH Jasmina Dlačič pa se je med drugim udeležila srečanja Dobrodošli doma v Ribnici in spominske slovesnosti v Kamporju na Rabu.

Otroški živžav je poleti znova odmeval na vrtu Slovenskega doma, na dobro obiskani prireditvi Poletje v Bazovici, začetek sezone je prinesel likovni razstavi in predstavitev knjige o nekdanjem članu društva Antonu Mihcu, v KPD Snežnik v Lovranu pa je znova potekalo srečanje pridnih članic ustvarjalnih skupin.

Planinska skupina je nadaljevala izlete po Hrvaškem in Sloveniji, mlada članica Anita Bistričič pa se je udeležila zahtevnega usposabljanja v francoskih Alpah. Literarni kotichek je Marija Šenk tokrat posvetila Reki, rubrika Si-T pa omenja več dogodkov v Palčavi šiši v goranski vasi Plešče.

Dragica Jaksetič tokrat svoj Pogled z onkraj Snežnika namenja nekoliko drugačni, a nič manj zanimivi temi, rubrika Srečanja pa predstavlja vodjo likovne skupine KPD Bazovica, mlado umetnico Tihano Karlovič, tudi podpredsednico najmlajšega slovenskega društva na Hrvaškem, KPD Prešeren v Lokvah. Želimo vam prijetno branje in ostanite zdravi! | Uredništvo

Foto: Istog Žorž

26. junij, Slovenski dom KPD Bazovica

Dan državnosti RS

Brass Band Slovenija
in MoPZ France
Marolt, foto:
Istog Žorž

ZSDH in KPD Bazovica sta ob dnevu državnosti Republike Slovenije (RS) organizirali slovesnost, posvečeno tudi 30. obletnici samostojnosti RS. Ob tej priložnosti so pripravili zanimiv kulturni program in vrt Slovenskega doma obogatili s cepičem najstarejše vinske trte na svetu.

Navzoče so v krajših nagovorih pozdravili predsednik KPD Bazovica Zvonimir Stipetić, predsednica ZSDH Barbara Riman, predstavnik Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu (USZS) Rudi Merljak in reška podžupanja Sandra Krpan.

O znameniti trti, na vrtu Slovenskega doma zaradi epidemioloških omejitev zasajeni z letom dni zamude, je spregovoril predstavnik Mestne občine Maribor, novinar Stane Kocutar, mestni viničar – skrbnik Stare trte, sicer tudi agronom in profesor geografije in zgodovine. On jo je tudi zasadil, *Malečniški brači*, ki delujejo v okviru moškega pevskega zbora (MoPZ) KD France Marolt iz Malečnika, pa so ob tem lepo zapeli in zagodli. V kulturnem programu so zatem nastopili še mladi člani društva, Mihael Plazibat na klarinetu ter Adora, Cinta in Ante iz otroške skupine z recitacijo pesmi, zapel je MePZ KPD Bazovica pod vodstvom Zorana Badjuka, pevci MoPZ France Marolt pa so pod vodstvom Aleksandra Čonča nastopili še skupaj z glasbeno skupino Brass Band Slovenija. Predstavil se je tudi kitarist Natko Štiglić, program pa sta s svojim nastopom sklenila Ivan Harej – Harry in Zdenka Kallan Verbanac iz glasbene skupine KPD Bazovica, Mimo ritma. Program je povezovala Eva Ciglar, tudi svojevrstna pobudnica za pridobitev cepiča Stare trte in nasploh tkanja vezi reškega društva z mariborsko krajevno skupnostjo Malečnik in tamkajšnjimi kulturniki.

■ Povzeto po zapisu tajnice KPD Bazovica Sandre Grudenić

Stane Kocutar,
Barbara Riman, Eva
Ciglar in Zvonimir
Stipetić, foto:
Istog Žorž

Stara trta

Stara trta na mariborskem Lentu ob reki Dravi je kot najstarejša žlahtna vinska trta na svetu vpisana v Guinnessovo knjigo rekordov, saj rodi že več kot 450 let. Pridobila si je različne vzdevke, od kraljice vseh vinskih trt do prababice vina. Stara trta je najprepoznavnejša etnografska znamenitost Maribora in pomembna naravna dediščina, Slovenska turistična organizacija pa jo uvršča med osrednje zna-

Stara trta odslej tudi na Reki, foto: Istog Žorž

menitosti Slovenije. Kot je napovedano, nameravajo v Mariboru okrepiti postopke za vpis trte na Unescov seznam nesnovne kulturne dediščine.

Potomke Stare trte danes poganjajo korenine že po vsem svetu. Mesto Maribor namreč vsako leto pokloni v dar cepiče te trte izbranim prejemnikom od blizu in daleč, tako da je Stara trta tudi simbol prijateljstva in sodelovanja. Do konca leta 2020 so cepičev, overjenih z uradnim certifikatom, posadili že 228, in sicer na štirih kontinentih in v 29 državah.

Več: www.maribor.si, www.staratрта.si

28. junij, Hrvaško narodno gledališče (HNG), Zagreb

Odkritje doprsnega kipa Bojana Stupice

V imenu ZSDH se je predsednica Barbara Riman udeležila slovesnosti ob odkritju doprsnega kipa Bojana Stupice, velikega umetnika, režiserja, scenografa in igralca, rojaka, ki je v 50. letih prejšnjega stoletja s svojim delom in neizčrpno ustvarjalnostjo močno zaznamoval zagrebško in hrvaško gledališče. Bojan Stupica je bil med drugim od leta 1953 tudi član KPD Slovenski dom v Zagrebu, zato sta se to društvo in Svet slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb v sodelovanju z Veleposlaništvom RS v Republiki Hrvaški (RH) umetniku poklonila s postavitvijo doprsnega kipa, ki ga je ustvarila akademska kiparka Judita Šercar.

Številne navzoče na slovesnosti – med njimi so bili tudi veleposlanik RS v RH Vojislav Šuc, odposlanica zagrebškega župana Elizabeta Knorr in predsednik Sveta za narodne manjšine RH Aleksandar Tolnauer – so nagovorili predsednik

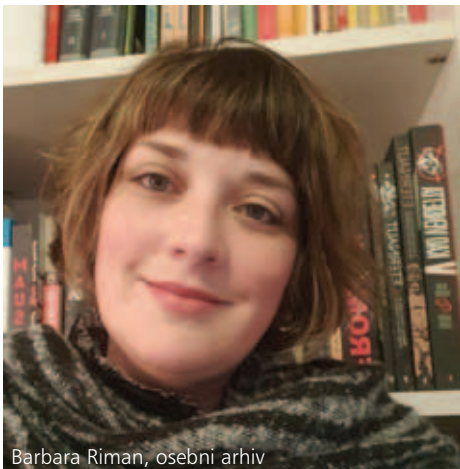

V spomin na velikega umetnika, foto: Antun Bukovec

KPD Slovenski dom Zagreb Darko Šonc, hrvaška ministrica za kulturo in medije dr. Nina Obuljen Koržinek, ministrica, pristojna za Slovence v sosednjih državah in po svetu, dr. Helena Jaklitsch, direktor Drame HNG Ivica Buljan in intendantka HNG Dubravka Vrgoč, ki je tudi odkrila doprsni kip Bojana Stupice. S pesmijo *Slovenec sem* je dogodek, ki ga je povezovala slovenska igralka Mia Skrbina, obogatil mladi slovenski tenorist Matic Zakonjšek ob klavirski spremljavi Davorja Nečaka. **▮ Povzeto po zapisu Agate Klinar Medaković, www.slovenci-zagreb.hr**

1. julij, Državni zbor (DZ) Republike Slovenije (RS), Ljubljana

Komisija za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu

Barbara Riman, osebni arhiv

16. redne seje Komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu se je udeležila tudi predsednica ZSDH Barbara Riman. Na dnevnem redu je bila seznanitev s Poročilom Vlade RS o realizaciji načrtovanih dejavnosti in sredstvih za Slovence izven meja RS v letu 2020.

Glede poročila je izrazila obžalovanje zaradi neustreznih podatkov v delu, ki govori o delovanju na Hrvaškem, in na kratko predstavila aktualne razmere: skromne možnosti skupnosti, ki jo desetletja pesti številčni upad, ki nima izobraževalnih, kulturnih in znanstvenih ustanov, ne medijskih vsebin in ne redno zaposlenega kadra, niti sredstev zanj.

Kot je dodala, na Reki sicer obstaja enota Inštituta za narodnostna vprašanja (INV) iz Ljubljane (za kar si je tamkajšnja raziskovalka dr. Vera Kržišnik - Bukić po vseh močeh močno prizadevala od 90. let prejšnjega stoletja, enako tudi INV od leta 2006), a zaposlena je ena sama oseba. V RH deluje sedemnajst slovenskih kulturnih društev ter Kmetijsko-izobraževalna skupnost Gorski kotar in Slovensko-hrvaški gospodarski klub, redno zaposlene pa so skupno le štiri osebe! Barbara Riman je med drugim omenila tudi več dejavnosti v letu 2020, ki so potekale kljub težavam s pandemijo. Hrvaško ministrstvo za znanost in izobraževanje je denimo odobrilo vse projekte, ki jih je ZSDH prvič prijavila na razpis, ustanovljeni sta bili novi društvi, v Puntu in Lokvah, storjeni so bili novi koraki za vzpostavitev gospodarskega društva, nadaljevala sta se sodelovanje z gospodarskimi organizacijami v sosednjih državah Slovenije in navezava stikov z zbornico v Istri v okviru krepitev sodelovanja v regiji Alpe-Jadran. Poudarila je tudi napredek pri pouku slovenščine v šolah, kjer se je število učencev v letu 2020 povečalo za dobro tretjino, na skupno 236. Opozorila pa je, da za ohranjanje in uveljavitev jezika tudi med mlajšo generacijo napredka ni mogoče pričakovati brez infrastrukture, lastnih prostorov, zaposlenega kakovostnega kadra in zadostnih sredstev zanj. *Po 30 letih je sicer vse manj prostora za optimizem, pa vendar upamo, iskreno upamo, da ne bomo še naprej prepuščeni večinoma samo prostovoljni dejavnosti prizadevnih rojakov in da bo RS prepoznala pomen, nam omogočila, da naš položaj v poročilih Urada v prihodnje ne bo obeležen kot v glavnem status quo.*

▮ Povzeto po zapisniku seje, www.dz-rs.si

3. julij, Grad Ribnica

Dobrodošli doma: Sloveniji za 30 let

Na tradicionalni prireditvi Dobrodošli doma, ki se je letos imenovala Sloveniji za 30 let, so se tudi tokrat zbrali rojaki iz sosednjih držav Slovenije in sveta, znova tudi iz Hrvaške in Reke.

Na grajskem parku in v Rokodelskem centru so si obiskovalci lahko ogledali priložnostne in jubilejne razstave o Slovencih po svetu. V bogatem programu so se zvrstile različne vsebine: okrogla miza 30 let samostojnosti RS v organizaciji Slovenske izseljenske matice, nastop mladih lutkarjev iz avstrijske Koroške, dokumentarni film o suhi robi in krošnjarijih v Beogradu v sodelovanju s tamkajšnjim SKD Sava in osrednja prireditev na odru pri gradu. Navzoče je tam pozdravila tudi ministrica, pristojna za Slovence v sosednjih državah in po svetu, dr. Helena Jaklitsch, v kulturni del pa nas je z Zdravljico uvedel Lucas Somoza Osterc iz Argentine. V nadaljevanju so nastopili Godba na pihala iz Šmihela na avstrijskem Koroškem, folklorna skupina (FS) Sakalovci iz Madžarske, Danni Stražar iz Švedske, RAST 50 iz Argentine in Aleksi Jercog & prijatelji iz Italije, na odru pa se je zavrtela tudi FS KPD Bazovica z Reke pod vodstvom Nataše Grlica. Nastop je v celoti na ogled na naslovu: https://youtu.be/zkcz3m_HHjk.

Ministrica z rojaki iz
Gorskega kotarja,
foto: www.gov.si

Še en uspešen nastop, foto: Milan Grlica

Seveda je bil v Ribnici na ogled tudi prikaz domače obrti in suhe robe ter lončarstva, za prigrizek pa so poleg lokalnih ponudnikov poskrbeli tudi predstavniki slovenskih kmečkih organizacij, ki v okviru koordinacije Agraslomak delujejo v sosednjih državah Slovenije.

Program je s koncertom Vse najboljše, Slovenija! sklenil nastop ansambla Saše Avsenika, pripravljen v počastitev 30 let samostojne Slovenije.

Prireditve so z Reke spremljali tudi podpredsednica ZSDH Jasmina Dlačič ter predsednik KPD Bazovica Zvonimir Stipetič in aktivna članica Dragica Rizman. Več: www.gov.si | Marjana Mirković

8. julij

Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu (USZS), Ljubljana

Rudi Merljak, Barbara
Riman in dr. Dejan
Valentinčič, foto:
www.gov.si

Kot so zapisali na spletni strani USZS, je telo, pristojno za slovenske skupnosti v Italiji, Avstriji, Madžarskem in Hrvaškem, obiskala predsednica ZSDH Barbara Riman. Tema po-

govora z državnim sekretarjem dr. Dejanom Valentinčičem so bila aktualna vprašanja slovenske narodne manjšine na Hrvaškem v luči letošnjega ljudskega štetja. Državni sekretar je poudaril pomen števila rojakov, ki se bodo opredelili za Slovence, ker so od tega odvisne številne manjšinske pravice, priprave nanj pa so lahko znotraj skupnosti tudi spodbuda pozitivne energije in motivacije za skupne cilje. Beseda je tekla tudi o drugih manjšinskih pravicah, ki Slovencem na Hrvaškem po zakonodaji sicer pripadajo, v praksi pa jih ni mogoče uresničiti. Trenutna prioriteta ZSDH je pouk slovenščine v šolah, pri čemer tudi USZS nudi vso podporo. Pogovora se je udeležil tudi strokovni sodelavec Rudi Merljak.

Več: www.gov.si | Marjana Mirković

9.–11. julij, Dom na Platku

Poletna šola slovenskega jezika za osnovnošolce

ZSDH je uspešno organizirala prvi Poletni tabor slovenskega jezika za osnovnošolce. Potekal je v sodelovanju z organizacijo za poučevanje tujih jezikov, z izkušnjami s tečajev angleščine na Platku, udeležili pa so se ga najmlajši člani slovenskih društev z vseh koncev Hrvaške. Na programu so bile tudi učne urice slovenščine, z veliko svoje mlado-stne energije in truda jih je prizadevno vodila učiteljica Eva Ciglar, ki med drugim že več let uspešno poučuje tudi dopolnilni pouk slovenščine (DPS) v SKD Lipa v Buzetu.

Sodelovalo je petnajst otrok v starosti od 9 do 14 let. Nad programom in bivanjem v naravi so bili vsi navdušeni in se polni lepih vtisov razšli v upanju, da se bodo lahko čez leto dni znova zbrali in ponovili lepo doživetje.

Za uspešno organizacijo je ZSDH čestitala in jo pohvalila tudi dolgoletna in priljubljena učiteljica DPS v društvu SKD Triglav v Splitu Vera Hrga in zapisala:

Zares je to pravi način, dobra motivacija in spodbuda za naše mlade generacije, da v prihodnosti smelo hodijo po naši poti, negujejo ljubezen do domovine Slovenije, njene kulture in kulturne dediščine

ter primerno ohranjajo našo identiteto na teh prostorih.

Moji učenci so zares navdušeni in polni lepih doživetij.

O vtisih so zapisali tako:

Spoštovana Zveza, hvala za čudovite tri dni v poletnem kampu na Platku. Bilo mi je zelo všeč, ko smo se s prijatelji iz drugih slovenskih društev na Hrvaškem spoznali, se prijetno družili, učili in igrali. Hvala za to priložnost in se priporočam tudi za naslednjič. Roko Kalajžić Novak

Bilo je super, zabaval sem se, spoznal nekaj prijateljev, se naučil nekaj slovenščine. Animatorke so bile super. Hvala za vse. Upam, da se vidimo tudi drugo leto. Duje Domljanović

ZSDH je tudi s to organizacijo potrdila, da je odločitev prednostne naloge nameniti mladim in jeziku prava in edina pot za prihodnje. Za podporo pri izvedbi dogodka se ZSDH posebej zahvaljuje USZS. **I** Povzeto po zapisih ZSDH in Vere Hrga

S poti na Radeševo, arhiv ZSDH.

14.–17. julij, Resort Eklata Medena pri Trogirju

Poletna šola slovenščine za srednješolce

ZSDH je v idiličnem apartmajskem naselju Medena v neposredni bližini Trogirja v sodelovanju s tamkajšnjo agencijo, specializirano za šolska potovanja, pripravila tudi prvo Poletno šolo (PŠ) slovenskega jezika za srednješolce v starosti od 14 do 18 let.

PŠ je bila zamišljena kot kombinacija poletnih počitnic, izobraževanja, športa in rekreacije ter prijateljstva in zabave. Na tridnevni programu so bile med drugim tudi učne ure slovenščine, ki jih je vodila učiteljica DPS v SKD Triglav v Splitu Vera Hrga z bogatimi, skoraj tridesetletnimi izkušnjami. PŠ je bila namenjena dijakom, potomcem rojakov iz slovenskih društev na Hrvaškem. Udeležilo se je pet dijakov višjih razredov (od 16 do 18 let), in sicer iz Zagreba, Matuljev in Solina.

Za varnost otrok in celodnevno varstvo so skrbeli profesorji, kreativni vodje,

Vera Hrga z dijaki, osebni arhiv.

športni trenerji, animatorji ter drugo izobraženo in izkušeno osebje, za zdravje pa zdravstvena ekipa ambulante v neposredni bližini letovišča.

Mladi so bili navdušeni nad nepozabnim doživetjem, izpopolnjenim znanjem, mnogimi dogodivščinami in novimi poznanstvi. Vsi so si bili edini, da je bila to izvrstna priložnost za igro, zabavo, nova poznanstva in širjenje obzorij slovenščine, je v septembrski številki glasila Planika med drugim zapisala Vera Hrga. Dodala je tudi vtise udeležencev:

Lepo je bilo. Spoznala sem zanimive ljudi in osvežila svoje znanje slovenščine. Anja

Meni je bilo zelo zanimivo. Zabaval sem se in se veliko naučil. Matko

Bilo je zelo zanimivo. Spoznala sem nove prijatelje in se nekaj novega naučila. Diana

Bilo mi je všeč. Rad bi šel tudi drugo leto. Leon

Na tečaju slovenščine v Trogirju je bilo zelo zanimivo. V samo dveh dneh pouka smo se veliko naučili. Naša učiteljica Vera Hrga je bila zelo zanimiva in nas je na zabaven način veliko tega naučila. V prostem času smo imeli zanimive in zabavne aktivnosti. Spoznala sem nove in dobre prijatelje. Upam, da se naslednje leto spet vidimo. Mateja

Za podporo pri izvedbi tudi tega dogodka se ZSDH posebej zahvaljuje USZS.

▀ Povzeto po zapisu ZSDH in Vere Hrga

3. september, Žirje, otok Žirje

Odkritje spominske plošče Ferdinandu Koledniku

Z odkritja plošče,
foto: <https://ika.hkm.hr>

Organizaciji Zveze slovenskih društev na Hrvaškem in društva *Ruža Hrvatska* je potekala slovesnost ob 40. obletnici smrti velikega in svetovno znanega slovenskega duhovnika, humanista in prevajalca Ferdinanda Kolednika. Ob tej priložnosti so na župnišču v Žirju odkrili spominsko ploščo in se tako poklonili spominu na njegovo junaško dejanje med drugo svetovno vojno, ko se je 13. oktobra 1943 na Žirju zoperstavil nemški vojski in pred pogromom rešil več kot šeststo otočanov, ki sta jim grozila smrt in iztrebljenje.

Spominsko ploščo sta po maši odkrila predsednica krovne organizacije Barbara Riman in predsednik društva *Ruža Hrvatska* Željko Šižgorič, dogodka pa se je udeležil tudi predstavnik USZS, pristojen za Slovence v sosednjih državah, Rudi Merljak.

Ferdinand Kolednik (1907, Maribor–1981, Podgorje v Rožu na Koroškem, Avstrija) se je šolal pri salezijancih in trapistih, študij bogoslovja končal v Zagrebu in bil leta 1932 posvečen v duhovnika. Služboval je v Dalmaciji in Franciji, kjer je leta 1935 postal rektor jugoslovanske misije za izseljence, po vojni pa deloval v ZDA, Kanadi in Ekvadorju ter nazadnje na avstrijskem Koroškem v Podgorju v Rožu, kjer je postavil Jurčičev dom.

Prevajal je v francoščino, zlasti Jurčiča in Finžgarja, ter s sestro Kati Kolednik - Zupančič v nemščino. Povest Jurij Kozjak je prevedel v devet jezikov in oskrbel mnoge ponatise, po njegovih

besedilih pa so izšli prevodi še v okoli trideset drugih jezikih. Prejel je zlato medaljo Francoske akademije in leta 1967 postal častni član Društva slovenskih književnih prevajalcev.

Na Žirju je služboval od začetka leta 1940 in se posvetil duhovni oskrbi otočanov v prvih treh najtežjih letih druge svetovne vojne. Po kapitulaciji Italije leta 1943 je prišla nemška vojska in si prizadevala zadržati celotno do tedaj okupirano območje, zlasti pa nadzor nad otoki, ki so postali strateško pomembni zaradi napredovanja zavezniških enot na Apeninskem polotoku. Nemci so 13. oktobra napadli Žirje, da bi pred partizani zasegli pomembne točke in sistem zvez. Naleteli so na nepričakovan in močan partizanski odpor, a da bi dosegli svoj cilj, so se nameravali znesti nad civilnim prebivalstvom. Na trg pred cerkvijo so za likvidacijo privedli več kot šeststo domačinov, vendar je župnik Ferdinand Kolednik padel na kolena in nemškega poveljnika rotil, naj prizanese Žirjanom. Njegove molitve in prošnje so Nemce prepričale, edina žrtev pa je postal sam – zaprli so ga in deportirali v koncentracijsko taborišče v Nemčiji, ki ga je na vso srečo preživel. Sicer pa je bil med drugo svetovno vojno zaradi svojih človekoljubnih dejanj večkrat v smrtni nevarnosti.

<https://ika.hkm.hr>, https://sl.wikipedia.org/wiki/Ferdinand_Kolednik,

<https://www.skm-london.org.uk/leto-jo-sipa-jurcica/>

4. september, Gozdni park Golubinjak, Gorski kotar

Letno srečanje vseh slovenskih društev

ZSDH je letno srečanje organizirala na prostem, v gozdnem parku Golubinjak pri Lokvah, seveda upošteva vse epidemiološke ukrepe. Več sto udeležencev je imelo na izbiro različen program, ogled jame Lokvarke, sprehod do Ledene jame, pohajkovanje po gozdu ali zgolj druženje, v družabnem delu pa tudi ples ob slovenskih ritmih skupine Peklenski muzikantje. Vreme je bilo zelo lepo, vzdušje še lepše, k vsemu je prispevala tudi želja srečati se znova po dveh letih, izmenjati si izkušnje, spregovoriti o aktualnih vprašanjih in se dogovoriti o novem sodelovanju.

Na srečanju so sodelovala društva KPD Slovenski dom Zagreb, SKD Triglav iz Splita, SKD Istra iz Pulja, SKPD Snežnik iz Lovrana, SKD Lipa iz Zadra, KD Slovenski dom iz Karlovca, Društvo Slovencev iz Labina, SKD Oljka iz Poreča, SKD Nagelj iz Varaždina, SKD Gorski kotar iz Tršča, SKD Ajda iz Umaga in Slovenski dom KPD Bazovica z Reke.

Navzoče je nagovorila predsednica ZSDH Barbara Riman in po srečanju izrazila veliko zadovoljstvo nad uspešno organi-

Golubinjak 2021,
foto: Istog Žorž

zациjo, dobro udeležbo in vedrim razpoloženjem, posebej vesela še zato, ker je bilo lansko srečanje zaradi slabe epidemiološke situacije odpovedano zadnji trenutek.

Posebna zahvala, kot poudarja ZSDH, pa velja USZS za finančno podporo pri realizaciji srečanja.

Dogodka so se udeležili tudi predstavnik USZS, pristojen za Slovence v sosednjih državah, Rudi Merljak, predstavnica veleposlaništva RS v RH Tamara Plankar in podžupanja občine Lokve Sanja Čop.

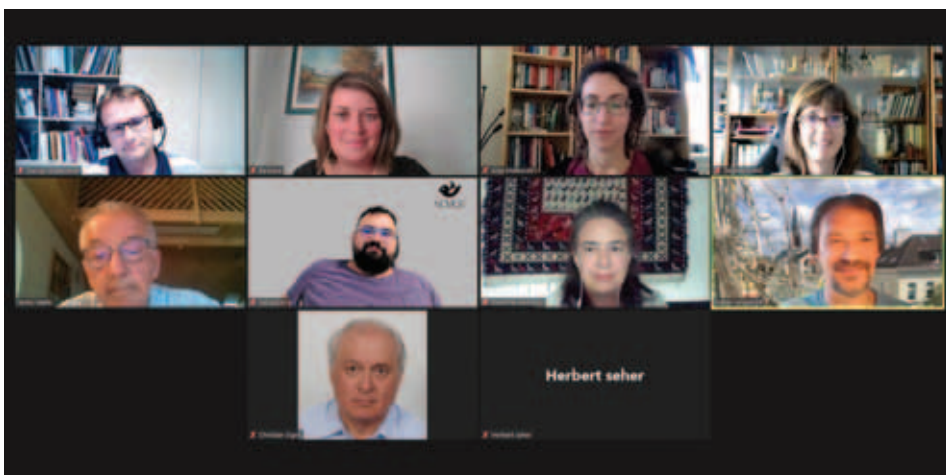
Velja dodati, da so bili udeleženci tokrat vsi po vrsti več kot zadovoljni z vsem: organizacijo, programom, hrano, glasbo, druženjem in lepim vremenom. | Povzeto po zapisu ZSDH

9. september, Slovenski inštitut, Dunaj

Skupni slovenski kulturni prostor v praksi, spletna razprava

Predsednica ZSDH in vodja reške enote INV-ja dr. Barbara Riman je sodelovala na spletni razpravi na temo Skupni slovenski kulturni prostor v praksi. Namenjena je bila pogovoru o prizadevanjih in izkušnjah sodelujočih ter pogledu na prihodnost v luči obravnavane teme. Razpravo je organiziral Slovenski inštitut na Dunaju, moderator je bil dr. Štefan Vospersnik, udeležili pa so se še dr. Danijel Grafenauer iz Kluba koroških Slovencev v Mariboru, svobodna novinarka Anja Malenšek (Dunaj/Maribor), Tatjana Oletič iz Slovenske prosvete v Trstu, dr. Janko Malles s Centra K&K (Šentjanž), Sebastjan Trampusch, glavni urednik Novic (Celovec), in mag. Suzana Weitlaner, predsednica društva Člen 7 iz Potrne.

Dr. Barbara Riman je pohvalila pobudo za srečanje in izbor teme ter na kratko spregovorila o dejavnosti krovne organizacije: povedala je, da poleg tradicionalnih dejavnosti ljubiteljskih društev ZSDH razvija lastne projekte, namenjene zlasti

mladim, med težavami pa izpostavila predvsem majhno število zaposlenega kadra in slabo medijsko vidnost v obeh državah. Posebej je poudarila tudi pomen medsebojnega povezovanja in ob tem omenila nekdanje sodelovanje slovenskih krovnih organizacij v sosednjih državah Slovenije, ki je potekalo v okviru Slovenske manjšinske koordinacije (SLOMAK), pobude, ki bi jo po njenem mnenju veljalo oživiti.

Posnetek aktualne razprave in zanimivih sogovornikov si je mogoče ogledati na naslovu:

<https://www.youtube.com/watch?v=kXKUSEG7qlw>

| Marjana Mirković

11. september, Kampor, Rab

Spominska slovesnost na Rabu

Ob 78. obletnici osvoboditve taboriščnikov iz italijanskega fašističnega koncentracijskega taborišča Kampor na otoku Rab je potekala žalna slovesnost v organizaciji mestnih oblasti in Taboriščnega odbora Rab – Gonars, ki deluje v okviru Koordinacijskega odbora žrtev vojnega nasilja pri Zvezi združenj borcev (ZZB) za vrednote narodnoosvobodilne borbe (NOB) Slovenije. Sodelovali so predstavniki Mesta Rab, Primorsko-goranske županije, lokalnih oblasti z otoka Rab in Gorskega kotarja, veleposlaništva RS v RH, Centra za soočanje s preteklostjo Documenta, predstavniki židovske skupnosti na Hrvaškem ter borčevskih in antifašističnih organizacij iz RS in RH, pa tudi preživeli taboriščniki in njihovi svojci iz obeh držav ter domačini Raba. V imenu ZSDH se je žalne slovesnosti udeležila podpredsednica Jasmina Dlačić. Več: www.zzb-nob.si, <https://documenta.hr/novosti/>.

Taborišče Kampor je bilo ustanovljeno 2. julija 1942, osvobojeno pa 11. septembra 1943. Internirani Slovenci, Hrvati in judje so umirali zaradi trpinčenja, lakote in žeje. Na grozljive dneve, ki so mu tudi *ukradli otroštvo*, kot je zapisal v eni izmed svojih knjig, je kot eden izmed govorcev ob tej priložnosti spomnil **Slavko Malnar**, odveden v taborišče kot petletni otrok. Njegov govor s pretresljivim pričevanjem in podatki objavljamo v celoti:

Dragi gostitelji, visoki gostje in vsi navzoči, pridružujem se pozdravom gostitelja in se mu zahvaljujem za uvrstitev v protokol delegacije Čabra, potem ko sem bil več let zgolj pasivno prisoten. Želel bi spomniti, da celo po osemindesetih letih niso zbledeli grenki spomini na trpljenje v tem taborišču. Fašizem ni izbral sredstev in ne načina, kako uničiti narod, ki je živel na njegovem interesnem območju.

O tem najbolje pričajo podatki o številu, spolu in starostni sestavi interniranih s prostora Čabranskega in dveh slovenskih občin, ki sta spadali v kotar Čabar in Kvarnersko pokrajino.

V to taborišče je bilo pod obtožbo komunizma dovedenih več kot osemsto otrok, mlajših od petnajst let. "Komunisti", pod narekovanji, so bili tudi Čabranji, rojeni v tem taborišču, njih petdeset.

Za posledicami stradanja, pomanjkanja vode in grozljivih pogojev za bivanje v majhnih šotorih so na tem pokopališču ostali posmrtni ostanki stodevetih otrok. To je 67 odstotkov otroških žrtev tega taborišča. Moram poudariti, da smo bili ob koncu leta 1942 premeščeni v taborišče Gonars v Italiji. Tudi tam je od posledic rabskega taborišča umrlo še triindeset otrok.

Težko je razumljivo, zakaj so fašisti tako ravnali. Najbližje resnici je morda razlog to, da je bil čabranski prostor z gozdovi in redko poselitvijo idealen za partizanski način borbe. V zavetja gozdov so se zatekli tudi partizani iz Primorja in Slovenije. Da bi jim onemogočili preskrbo, je italijanska vojska sklenila do temelja uničiti vsa naselja in zaselke, v katerih ni imela nameščenih svojih enot. Najlažje je bilo narod obtožiti za komunizem. V zaselkih so živeli neuki ljudje, ki niso imeli nobenega pojma o politiki, pa so vseeno končali v tem taborišču. V tem taborišču ni bilo niti enega ujetega partizana. Njih so fašisti mučili in jih zatem ustrelili. Četverico so celo žive sežgali, tako

Venec je položila Jasmina Dlačić, osebni arhiv.

da so jih obesili za noge in pod njimi zakurili ogenj. Ujete partizane in osumljene za sodelovanje z NOB-jem pa so mučili tudi na druge načine. Z območja Čabra so bili tu povsem nedolžni ljudje.

Tukajšnje tako imenovano žensko taborišče so v glavnem sestavljale ženske in otroci iz Čabra in slovenskih občin Osilnice in Drage. Po premestitvi v Gonars so tu od Čabranov ostali le moški. Dvainšestdeset izmed njih je bilo vključenih v Rabsko brigado in niso posebej izpostavljeni. Rabska brigada se je na današnji dan peš napotila v Mašun ob vznožju slovenskega Snežnika. Judovski bataljon se je ravno tako takoj pridružil borbi proti nacizmu.

V moji rojstni vasi je pred interniranjem živelo stopetinpetdeset ljudi. Vsi smo bili deportirani v tukajšnje taborišče. Pa to ni nobena izjema. Vsi okoliški kraji so bili ravno tako požgani, prebivalci pa odpeljani sem. Požgane so bile tudi hiše tistih redkih ljudi, ki so sodelovali z okupatorjem. Tudi njim fašizem ni prizanesel.

Preveč časa bi vam odvzel, če bi začel govoriti o prehrani, higienskih razmerah, bivanju, ušeh in drugih parazitih.

Najbolj boleč je bil način, kako so matere umivale novorojenčke. Namočile so kakršnokoli krpo v tekočino, ki so jo dobile kot obrok, in z njo umivale nesrečne dojenčke. Številne matere so podlegle lakoti, ker so svoje nezadostne obroke dajale otrokom, da bi jih ohranile pri življenju.

Na kratko, to je zgolj nekaj drobcev o življenju, ki nam ga je privoščil povampirjeni fašizem. Želim, da se kaj takšnega nikomur več ne bi zgodilo!

Zahvaljujem se, da ste mi pozorno prisluhnili!

15. september, Kulturni center Janez Trdina, Novo mesto

Hrvati v Sloveniji, posvet

Hrvaški center kulture iz Ljubljane (HKCL) je kot organizator srečanje pripravil ob 30. obletnici samostojnosti RH in RS ter 25. obletnici prvega znanstvenega posveta z naslovom Hrvati v Sloveniji, ki je potekal v Zagrebu in obravnaval vezi, stikane med narodom skozi zgodovino. Tokratni dogodek so namenili vpogledu v spremembe, povezane s položajem hrvaške skupnosti v Sloveniji

Srečanja so se udeležili slovenski in hrvaški znanstveniki, gospodarstveniki, politiki in kulturniki, potekalo pa je v štirih sklopih. Okrogla miza je gostila udeležence izpred 30 let, med njimi je bil tudi predsednik KPD Slovenski dom iz Zagreba Darko Šonc. Sledila sta znanstveni in informativni del – prispevki prvega bodo objavljeni v zborniku. Na srečanju je sodelovala tudi predsednica ZSDH Barbara Riman.

Kot je v poročilu o dogodku med drugim zapisal organizator, so udeleženci opozorili na nujnost sklenitve meddržavne-

ga sporazuma med RS in RH o varstvu Slovencev na Hrvaškem in Hrvatov v Sloveniji na podlagi sodobnih evropskih standardov ohranjanja identitete, tradicije, jezika in kulture.

Ob koncu srečanja je sledil kulturni program, udeleženci pa so si v novomeški knjižnici Mirana Jarca ob tej priložnosti ogledali tudi razstavo o delu in življenju Slovencev na Hrvaškem. Več: www.hckl.si. | Marjana Mirković

Nova spoznanja in novi stiki, foto: www.hckl.si

20. september–31. december

Projekt Muca Copatarica na Hrvaškem

ZSDH je uspešno začela projekt Muca Copatarica, ki poteka v vrtcih in osnovnih šolah, namenjen pa je predvsem bralni kulturi najmlajših. V sodelovanju s slovenskimi kulturnimi društvi je v projekt na Hrvaškem vključenih skupno več kot petsto otrok, razdeljenih v triinštirideset skupin. Posebej je razvese-

ljivo tudi, da sodelujejo vrtci iz različnih županij, in sicer iz Istrske županije otroški vrtci Mali svet in Veli vrh iz Pulja ter Pjerina Verbanac iz Labina, iz Varaždinske županije vrtec Bajka in VI. OŠ Varaždin, iz Primorsko-goranske županije pa vrta Maestral z Reke in vrtec v Lokvah ter goranske osnovne šole iz Tršća, Prezida, Plešč in Gerova ter OŠ Rudolfa Strohalala iz Lokve, sodelujeta pa še OŠ dr. Andrija Mohorovičiča iz Matuljev in reška OŠ Pečine.

Cilj projekta Muca Copatarica na Hrvaškem – Drobec slovenske kulture na Hrvaškem je dvig bralne kulture pri otrocih predšolske in zgodnje šolske starosti (prva triada osnovne šole) na Hrvaškem in posledično tudi seznanitev otrok z eno najpriljubljenejših zgodb iz zakladnice slovenske otroške literature, legendarno Muco Copatarico avtorice Ele Peroci. Gre za eno redkejših slovenskih pripovedk, prevedenih v hrvaščino, ki je v obeh jezikih na ogled tudi na spletu, kar bo v pomoč učiteljicam in vzgojiteljicam. Dodaten razlog, da se je ZSDH odločila za izvedbo tega projekta, je ta, da je Muca Copatarica uvrščena tudi na seznam hrvaškega učnega načrta kot izbirno domače branje, kar je na določen način olajšalo njeno vključitev v redni program v šolah. Uspešen potek projekta je pričakovati tudi zahvaljujoč ustreznim didaktičnim pripomočkom, povezanim s to znano slikanico Ele Peroci, ki ji lahko prisluhnete tudi na spletu na naslovu:

<https://www.youtube.com/watch?v=lc7uepBTUtQ>.

| Marjana Mirković

5.– 23. julij, Slovenski dom KPD Bazovica

Poletje v Bazovici, otroške delavnice

Pestro in ustvarjalno poletje, arhiv KPD Bazovica.

Konec julija smo zaključili že peto prireditev Poletje v Bazovici, delavnice, namenjene otrokom v starosti od 5 do 12 let. V okviru pestrega programa smo se v treh tednih tokrat družili s kar 44 otroki.

Delavnice so potekale v dopoldanskih in popoldanskih urah, od osmih zjutraj do štirih popoldne. Srečevali so se otroci, potomci slovenskih družin, katerih starši ali stari starši so včlanjeni v KPD Bazovica. A vsako leto z njimi pride tudi nekaj novih otrok, kar nas tudi zelo veseli. Petdnevni program vsebuje različne teme, tudi letos pa smo imeli pomoč zunanjih animatorjev, kar se je že lansko leto pokazalo kot dobra praksa. Otroke zelo motivirajo in navdušijo ter na vseh delavnicah aktivno sodelujejo. Letos smo tako gostili društvo za spodbujanje, širjenje ter razvijanje ustvarjalnosti in ustvarjalnega mišljenja, KUD Galerija

CCU iz Ljubljane z delavnico v izvedbi Mateje Herbst in Simona Drofelnika; Gledališče Bičikleta iz Cola pri Ajdovščini z nastopom Brigite Leban v lutkovni predstavi Dva zmerjavca; slovenski igralec Tilen Kožamelj, že več let član Meštnega lutkovnega gledališča na Reki, je pripravil glasbeno delavnico, mladi profesor biologije z diplomom univerze v Ljubljani Leo Šamanič pa je s kolegico Roberto Padavič predstavil poskuse iz kemije in najmlajšim približal svet morskimi živali in življenja v morju. Pozornost mladih obiskovalcev je pritegnil tudi program z mentalno aritmetiko in izdelavo računalniških igrice, ki ga je izvedla reška podružnica mednarodne šole za razvoj kognitivnih sposobnosti in intelektualnih zmogljivosti otrok, Mali genij (Malac genijalac).

Hvala gostujočim animatorjem za zanimive, tehtno osmišljene in poučne vsebine, ki so bile otrokom zelo všeč in morda tudi spodbuda za ponovno udeležbo na Poletju v Bazovici prihodnje leto.

■ Sandra Grudenic

10. julij, Lojzov teater, Krvava Peč

Spominsko druženje ob peti obletnici odhoda Alojza Usenika

Kulturni oder v naravi, foto <https://krvavapec.mojrepro.si>

Objavljamo povzetek sporočila, ki ga je članica KPD Bazovica Zdenki Jelovčan poslal Srečo Knafelc, sorodnik Alojza Usenika, dolgoletnega in legendarnega vodje dramske skupine KPD Bazovica, o dogodku v tako imenovanem Lojzovem teatru, gledališču na prostem v njegovi rojstni vasi Krvava Peč. To je lepo prizorišče tudi za druge kulturne prireditve, ki jih soorganizira KUD Lojzov teater v nastajanju.

Minilo je pet let, odkar nas je zapustil Alojz Usenik, stric Lojz, po katerem ima gledališče ime. V rojstni vasi in povsod, kjer je delal, je zapustil svoj pečat, z navdušenjem in srčnostjo je razveseljeval ljudi in prav je, da se mu na skromen način oddolžimo.

Zato smo v njegov spomin pripravili celodnevno druženje, popolnoma improvizirano in spontano, za prijatelje in znance, pa tudi za ostale obiskovalce, vabljeni, da se poklonijo spominu nanj.

Na programu je bil nastop MePZ-ja Golovec, ki je zapel nekaj izbranih pesmi, literarna skupina Ane Porenta je brala poezijo, tudi pesem Zdomec, ki jo je Lojz večkrat tako doživeto recitiral, slišali smo tudi Lojzovo medvojno zgodbo in opisali njegovo pot... Na samem prizorišču je bila na ogled tudi lepa in obširna zbirka knjig s poezijo različnih avtorjev, dogodek pa je sklenila skupina Pot s programom ljudskih pesmi raznih narodov... Več: <https://krvavapec.mojrepro.si/2021/07/06/10-7-2021> ■ Marjana Mirković

6. september, Slovenski dom KPD Bazovica

Srečanje nekdanje, legendarne FS

FS KPD Bazovica bolj ali manj aktivno deluje več desetletij, posebej pa so v društvu na Reki in širše ostali nepozabni spomini na nastope skupine iz plesne generacije 70. in 80. let prejšnjega stoletja. Vodila jih je baletna plesalka v reškem gledališču Ivana pl. Zajca Sonja Kern Svoboda, sicer neutrudna vodja plesne in folklorne skupine v društvu skoraj tri desetletja.

Na srečanje so bili povabljeni bivši člani folklorne skupine in plesne generacije v obdobju od leta 1973 do leta 1986, žal so nekateri že pokojni. Kot posebno zanimivost velja dodati, da je iz takratne sestave skupine izšlo kar nekaj zakonskih parov in večina jih je skupaj še danes. Pomembno je tudi, da so nekateri do danes ostali vsestransko dejavni v društvu in tudi vodstvu, kot denimo Vitomir Vitaz ter zakonca Nataša in Milan Grlica.

Vnovično srečanje je potekalo na vrtu Slovenskega doma KPD Bazovica in bilo dobrodošla priložnost za obujanje spominov na mladostna leta in takratno življenje v društvu. V prijetnem razpoloženju se je na dan prikradlo tudi veliko lepih spominov. | Sandra Grudenic

Ljubica Sindičič
Tominac, Antonija
Tokič Keš, Karmen
Tončinič Brnič, Vitomir
Vitaz, Zvezdana
Vrabič Kunac, Jasna
Mrak Tota, Milan in
Nataša (Mrak) Grlica,
Metka Rizman,
Marijana (Tomljenovič)
in Ivica Petričević,
arhiv KPD Bazovica.

6. september, Opčine (Villa Opicina), Italija

Zgodba o uspehu, 50 let ŠD Sloga

Športno društvo (ŠD) Sloga iz Bazovice pri Trstu je pol stoletja svojega delovanja proslavilo na prireditvi pod geslom Skupaj zmoremo in z naslovom Zgodba o uspehu, uspehu v ohranjanju slovenske zavesti, vzgoji mladih in ljubljenjskem športu.

ŠD Sloga je nastalo leta 1971 z združitvijo štirih kraških društev, Zarje, Gaje, Poleta in Primorca. Društvo deluje predvsem na področju odbojke, no, ima pa tudi zelo aktivno planinsko sekcijo, s katero PS KPD Bazovica sodeluje že več kot 18 let.

Proslava obletnice je potekala v šotoru na dvorišču Finžgarjevega doma na Opčinah. Slavnostni govornik je bil Ivan Peterlin, duša društva, a navzoče je pozdravil tudi Marko Kralj, sedanji predsednik društva. Proslava je potekala ob odlični glasbi in intervjujih s člani društva iz različnih generacij.

Eden izmed ustanoviteljev ŠD Sloga je tudi sedanji vodja planinske sekcije Viktor Stopar, s katerim planinci KPD Bazovica sodelujejo vsa leta.

Proslave se je udeležila delegacija KPD Bazovica na čelu z vodjo PS Darkom Moharjem. | Darko Mohar

Pomemben jubilej,
foto: Darko Mohar

7.–12. september, Slovenski dom KPD Bazovica

Cvetlične gospodične, razstava

Sonja Prosen, arhiv KPD Bazovica.

Prvo razstavo v novi kulturni sezoni, imenovano Cvetlične gospodične, smo odprli v dobri družbi in še boljšem razpoloženju. Avtorica Sonja Prosen je na ogled postavila čudovite fotografije, video utrinek pa si vsi zainteresirani lahko pogleda-

te tudi na posnetku HRT, TV 1, oddaja Prizma, ki je bila na sporedu v soboto, 11. septembra letos.

Razstava je bila dobro obiskana, kar ne preseneča, saj so fotografije čudovite in izražajo čustva avtorice v trenutku nastanka.

Sonja Prosen prihaja iz okolice Ilirske Bistrice in je tudi članica Foto kluba Sušec, s katerim fotografska skupina KPD Bazovica že leta sodeluje. Svojo ljubezen do narave in ustvarjanja je združila v hobi ustvarjanja cvetličnih kreacij. Iz cvetlic, vejic, trave in drugega naravnega materiala največkrat nariše portrete, te zatem fotografira in natisne na različne izdelke. Njene izdelke si lahko pogledate tudi na spletu na naslovu <https://society6.com/sonjaprosenflowerart>. | Sandra Grudenic

14. september, Slovenski dom KPD Bazovica

Narod naš dokazuje hrani, predstavitev knjige

Avtorica knjige (v sredini) z Mihčevim sinom Duškom in vnukinjo Martino, arhiv KPD Bazovica.

Po uspešni predstavitvi, arhiv KPD Bazovica.

Na predstavitvi knjige Narod naš dokazuje hrani avtorice Tanje Jakomin Kocjančič smo prav uživali, bilo je zelo lepo in izvedeli smo veliko novega o našem nekdanjem članu Antonu Mihcu – Tonetu iz Kubeda. Knjiga je njegova kratka proza, ki jo je avtorica zbrala in uredila. Prisluhnilni smo tudi koordinatorski kulturnih dejavnosti v KPD Bazovica Vitomirju Vitazu, ki nam je prebral odlomka o našem društvu, objavljena v daljnih 50. letih prejšnjega stoletja v Primorskem dnevniku in Slovenskem Jadranu.

Anton Mihcu – Tone je bil eden prvih izobražencev slovenske Istre in vsestranska osebnost: učitelj, kulturni delavec, narodni

buditelj in publicist. Imel je veliko talentov: bil je pevsodnja, glasbenik, recitator, odličen govornik itd. Veliko je prispeval h kulturni, prosvetni in politični rasti Slovencev v Istri v prvi polovici 20. stoletja. Pomembna je bila njegova vloga pri organizaciji šolstva in ohranjanju kulturnega izročila na tem zemljepisnem območju. Aktiven je bil tudi na Reki, kjer si je kot član in dolgoletni tajnik KPD Bazovica v začetnem obdobju delovanja društva prizadeval za razvoj kulturnega delovanja številnih Slovencev v tem mestu.

Avtorica je na zanimiv način predstavila knjigo Narod naš dokazuje hrani, v kateri je zbrala prispevke, podlistke, črtice in humoreske, ki jih je Anton Mihcu – Tone v dobrem desetletju po drugi svetovni vojni objavil v časopisih Primorski dnevnik in Slovenski Jadran.

Večer je čudovito popestrila slovenska pesem dueta naše glasbene skupine Mimo ritma, nastopila sta Ivan Harej – Harry in Zdenka Kallan Verbanac. Neizmerno zadovoljstvo pa je bilo pozdraviti potomce Antona Mihca – Toneta, in sicer sina Duška ter vnukinjo Martino, ki sta se nam pridružila ter tako večer naredila prav čustven. Tudi onadva sta izvedela kar nekaj novih informacij o očetu in dedku.

| Sandra Grudenic, Tanja Jakomin Kocjančič

14.–16. september, SKPD Snežnik, Lovran

Izmenjujmo veščine

V organizaciji slovenskega KPD Snežnik je potekala likovna delavnica z naslovom *Izmenjujmo veščine*. V lovranškem društvu več let zelo uspešno deluje ustvarjalna skupina pod vodstvom Branke Širola, ki s pridnimi članicami redno pripravlja razstave v Lovranu in drugih slovenskih društvih. Tako so v dosedanem delovanju stkale vezi z drugimi društvi, ki se rada odzovejo na gostujoče delavnice. Tokrat so poleg članstva ustvarjalne skupine SKPD Snežnik na tridnevnem srečanju sodelovale tudi članice KPD Slovenski dom Zagreb, SKD Istra iz Pulja in SKD Oljka iz Poreča.

Po končanih delavnicah je sledila razstava, odprta 16. septembra, v prostorih KPD Snežnik. Dogodek je, kot običajno, obogatilo druženje v vedrem razpoloženju, ki se je še dolgo nadaljevalo ob kitari in pesmi. | KPD Snežnik, Lovran.

Povezane v ustvarjalnosti in vedrini, foto: Milivoj Filipović

23. september, Slovenski dom KPD Bazovica

Čarobnost barv

V KPD Bazovica je bila odprta likovna razstava z naslovom *Čarobnost barv*, z deli, ki so nastala na 13. mednarodni likovni koloniji *Turanj 2020*. Zaradi epidemioloških omejitev je bila kolonija lani izpeljana virtualno, sicer pa vsa leta poteka v organizaciji SKD Lipa iz Zadra, ki ga vodi Darja Jusup.

Kolonije se je lani udeležilo 28 akademskih in ljubiteljskih slikarjev iz slovenskih društev na Hrvaškem ter v Bosni in Hercegovini ter iz Slovenije. Na koloniji redno sodelujejo tudi članice KPD Bazovica in likovna skupina, ki več let uspešno deluje pod vodstvom Tihane Karlovič. Na razstavi so bila na ogled dela, ki so jih poleg Jožeta Arzenška, pobudnika in duše likovne kolonije Turanj, ustvarili Pia Nada Bajlo, Tatjana Bajlo, Marija Balen, Zrinka Majica, Majda Radović in Marija Ivoš iz SKD Lipa, Zadar; Ivan Kosmos, Aleksandra Hajdič, Lidija Stehlik in Mirjana Božulić iz SKD Triglav, Split; Adica Dobrić - Jelača, Višnja Mordej in Stanka

Novković iz KPD Slovenski dom Zagreb; Jadranka Bistričić, Renata Jerkov, Mirjana Katalinić, Suzana Lunder, Zdenka Kallan Verbanac, Maja Žuvela Stipetić, Lidija Tuškan Mohar in Štefi Sila - Zih iz KPD Bazovica; Marija Donadić iz likovnega društva Kvarner z Reke; Neva Pibernik Stančić in Brane Orlović iz SKD Istra iz Pulja; Biserka Vuković iz Lovrana in Vlatko Zimmer iz Tuzle. Iz Slovenije sta tokrat sodelovali Boža Jambrek iz Novega mesta in Metoda Turk iz Šmarjeških Toplic.

Zadovoljne udeležence, arhiv KPD Bazovica.

Razstavo je postavila umetniška vodja likovne kolonije Turanj, članica zadrškega društva Marija Ivoš, zanimiv posnetek o razstavi in avtorjih pa je na ogled na naslovu: <https://youtu.be/EIfPYS2aXI>. | Marjana Mirković

IZ PLANINSKE SKUPINE

13. junij, Trofej Platak obnavlja lepo tradicijo

Orientacija je ena izmed veščin, ki jo človek, vaje mestnega življenja, počasi izgublja. V hribih in naravi je to osnovna veščina, ki omogoča izpeljavo ture, včasih celo preživetje.

Davnega leta 1959 je bilo na pobudo Branka Lončarja, znanega reškega planinca in člana planinskega društva (PD) Platak, organizirano tekmovanje v orientaciji, imenovano Trofej Platak. Planincem iz cele tedanje Jugoslavije je med drugim omogočalo spoznavanje prelepih koticov planinskega raja v okolici Reke. Sčasoma se je tradicija ugasnila, tako da so se letos v tem reškem društvu odločili obnoviti tradicijo in jo izpeljati sočasno z že tretjim pohodom na Snježnik. Pohodnikom so se priključili tudi člani PS KPD Bazovica in za sodelovanje prejeli lično zahvalo. Ekipe za tekmovanje v orientaciji sicer niso imeli, čeprav je kar nekaj mlajših že sodelovalo na podobnih tekmovanjih v Sloveniji, ki jih je organiziral Meddruštveni odbor (MDO) Primorske. Pričakovati je, da bo v naslednjih letih tekmovanje imelo še boljšo udeležbo, predvsem pa, da bodo sodelova-

Trofej Platak, članice likovne skupine, foto: Darko Mohar

20. junij, Končno na Velebitu in znova mednarodnem srečanju

Na Zavižanu, foto:
Darko Mohar

Dobro, da je bil izlet na Zavižan preložen. Tokrat je petnajst članov, gostov in prijateljev pričakalo lepo vreme, sicer malce megleno in brez razgledov na morje in otoke, a vseeno ugodno za sprehod. Vsi so se povzpeli na 1676 metrov visok

le tudi ekipe iz Slovenije. In seveda, da bo tudi PS KPD Bazovica organizirala svojo ekipo.

No, PS KPD Bazovica je na prvem obnovljenem tekmovanju Trofej Platak sodelovala še na en način. Članice likovne skupine so namreč v tehniki žgane gline izdelale izvirne umetniške plakete, podeljene zmagovalcem in tudi udeležencem. Kljub koroni so pridne likovnice našle način, da se zberejo in izdelajo plakete. Lahko so ponosne, da so se njihova umetniška dela začela širiti po celi Hrvaški, vse pa so prejele tudi zahvalo organizatorja.

Darko Mohar

Veliki Zavižan, nekateri so obšli še vrhove Balinovac, Velika kosa in Vučjak. Izletnikov je kar mrgolelo, poleg številnih avtomobilov se je na to prelepo območje pripeljalo še kar nekaj avtobusov.

Izlet je bil mednarodni, ker so se po dolgem času priključili Maruška Lenarčič iz Kopra in predsednica PD Postojna Neva Šemrov s soprogom Miranom. Za upati je, da bo epidemija še naprej popuščala in bodo srečanja s prijatelji z druge strani meje spet postala nekaj običajnega.

Izlet so zelo popestrili dve zanimivi srečanja, s Slavonci iz Slavonskega Broda in z nizozemskim Slovencem, ter obisk Kuć e Velebita v Krasnem, nakup mlečnih izdelkov v znani sirarni in analiza ture v Svetem Jurju. Darko Mohar

23.–27. junij, Gran Paradiso

Smučarski poletni raj na špiritisočaku

Tema izobraževanja je bila predvsem varnost pri reševanju iz plazov in ledeniških razpok, večšina, ki jo je treba nenehno izpopolnjevati in nadgrajevati. Turno smučanje v primerjavi z alpskim smučanjem poteka zunaj urejenih smučišč, zanj pa se uporablja tudi prilagojena oprema.

Gran Paradiso je vrh v istoimenskem narodnem parku in najvišji, ki se v celoti nahaja v Italiji, pod njim pa se razprostira čudovita dolina Aoste. Vzpon nanj je zelo naporen in zahteva dobro fizično kondicijo. Izbrali smo najhitrejšo in najbolj priljubljeno pot, z nočitvijo v planinskem domu Vittorio Emanuele II (2735 m). Lepo urejena steza, mulatjera, je vodila skozi borov gozd, ob poti pa sta nas spremljala deroča potoka, ki se napajata iz vse tanjšega ledenika. Do doma je bilo dve uri hoda, z vso

Zanimiva izkušnja,
arhiv Anite Bistričić.

Mlada članica PS KPD Bazovica Anita Bistričić je sodelovala na delavnici, ki jo je za pripravnike in inštruktorje turnega smučanja organizirala komisija za to vrsto športa pri HPS. Potekala je kot terenske vaje na območju ledenikov pod vrhovi Gran Paradiso (4061 m) in Mont Blanc (4810 m). Objavljamo povzetek njenega zapisa:

obsežno smučarsko opremo. Na vrh smo se drugi dan odpravili še pred sončnim vzhodom. Kmalu smo si namestili tudi smuči in blago vzpenjanje na snegu na višini nad 3000 m prek ledeniških razpok je predstavljalo neverjeten izziv in fantastično, globoko doživeto, a težko opisljivo izkušnjo. Vzpon na sam vrh na smučeh ni bil možen, a srečni zaradi veličastnega prizora smo razvili zastavo HPD Platak.

Po vrnitvi je sledila pot proti Chamonixu in od tam zelo zahteven vzpon na Bosson, enega izmed večjih ledenikov na območju alpskega masiva Mont Blanc. Vkrkali smo se na žičnico za Aiguille du Midi (3842 m) in po vmesni postaji začeli vzpon na lede-

nik Bosson. Ledene površine zaradi zatoplitve postajajo vse tanjše in hkrati nevarnejše za plezalce in turne smučarje. Prehod prek ledeniških mostov je varen, dokler so ti zmrznjeni, ko pa posije sonce, se sneg začne topiti in vsak korak je lahko usoden. Te ledene globine so pokopale že nešteto žrtev. Vijuganje prek razpok po neverjetno razritem ledeniku nas je močno izčrpalo in komaj še zmoremo dostop do doma prek ozkega grebena. Na vzpon za Mont Blanc se običajno gre ob enih, najpозnejše ob dveh zjutraj, ker površina ledenika ponoči zamrzne in je prehod varnejši. Naslednjega dne smo vstali ob enih, a je silno željo, da nadaljujemo pot, premagala še močnejša, da upoštevamo vremensko napoved in vzpon preložimo za leto dni. To nam je kaj hitro potrdila gora sama, ko so se nad njo zgrnili temni oblaki, mi pa smo bili takrat že na poti v Chamonix. Zadnji pogled proti vrhu, kjer je odjeknil plaz, in temno obzorje sta nam samo potrdila, da je bila naša odločitev pravilna.

█ Povzeto po zapisih Anite Bistričič in www.hps.hr

11. julij, Po dolgem času pandemije srečanje na Sviščakih in Snežniku

Vsi so se razveselili srečanja na Sviščakih in Snežniku: Maruška iz Obalnega PD, Marko iz PD Snežnik ter Marinka in njenih šestnajst Tržačanov. Seveda tudi člani PS KPD Bazovica, Zinka, Lidija in Darko. Prijetni pogovori po dolgem času zaprtosti, načrtovanje, pogled v prihodnost. Za upati je, da bo virus le premagan in bodo takšna druženja pogostejša.

Poleg srečanja s prijatelji je bil poseben tudi sprehod po snežniških cvetnih vrtovih. Murke, lilije, planike, orhideje, še in še cvetja je pobarvalo snežniške travnike in gozdove. Ob Markovem vodenju je bilo doživetje še veliko lepše. █ Darko Mohar

Z lepe poti, foto: Darko Mohar

21. avgust, Budakovo brdo in Bačić kuk na Srednjem Velebitu

Jesenski program PS je začel izlet na Budakovo brdo in Bačić kuk v Srednjem Velebitu. Poletne vročine in gneče na cestah niso bile dobro vabilo za prijavo, tako da sta se izleta udeležila samo dva člana. Sta pa ta dva lahko neskončno uživala v hoji, lepem vremenu in krasnih razgledih. Budakovo brdo je travni razglednik z razgledi na morje in otoke. Predvsem Pag leži pod obiskovalci kot na dlani, lepo se vidijo tudi Olib, Silba in Premuda ter številni otočki zraven njih. Proti notranjosti so lepo vidni Šatorina, najvišji vrh Srednjega Velebita, ter tudi grebeni in stolpci, vse do Baških Oštarij. Bačić kuk je eden od stolpčev, ki se vzpenja nad Bačić dulibom, nekoč naseljeni dolini ob njegovem vznožju. Sedaj je tam samo manjša planinska kočica Kata in nekaj skromnih počitniških hišic. Vzpon na

Bačić kuk zahteva v vršnem delu malo plezarije, ki sta jo oba pohodnika uspešno opravila.

Na Budakovom brdu, foto: Marino Dubrović

Zadovoljstvo z opravljenima vzponoma in lepo naravo v tem koncu Velebita je dodatno povečalo kopanje v toplem morju v Rači blizu Senja. Vsekakor bo v te kraje treba organizirati še kakšen izlet. █ Darko Mohar

11.–17. september, Narodni park Kornati z vseh strani

Na ladji Stončica, foto: Darko Mohar

Teden dni potepanja po gorah in morju sočasno je verjetno sen vsakega planinca in ljubitelja narave. PS si je to privoščila letos z ladjo Stončica, ki jih je z Reke po enem tednu vrnila v reško пристanišče. Žal je bilo na ladji premalo prostora za vse zainteresirane za izlet, tako da bo morda turo treba ponoviti v naslednjem letu. Po celonočni plovbi jih je prvo jutro pričakal zaspani otok Iž, kjer so se povzpeli na najvišji vrh Korinjak, visok 168 metrov, in nadaljevali pot skozi gozdove do naselij Malega Iža. Kapetan je kot presenečenje predlagal spanje na sidru v zalivu na severnem delu otoka Žut, enega lepših otokov v Jadranskem morju. Skritim za otočkoma Veli in Mali Pinizel je noč pretekla mirno.

Naslednje jutro so tisti, ki so vstali dovolj zgodaj, lahko uživali v vožnji po mirnem morju in ob sončnem vzhodu vse do Opatata, skrajnega južnega rta otoka Kornat. Na otočku Vela Smokvica je nekaj hiš in svetovno znana kornatska restavracija. Skozi olivnjake so se hitro povzpeli na dva izredno razgledna vrha,

Veli in Litnji vrh, z višinama nekaj čez 90 metrov. Čeprav nizka, sta izredna razglednika, a pristop na Veli vrh po kornatskem brezpotju ni bil prav nič lahek in je nakazal, kaj jih še čaka naslednje dni. Ta dan so se še povzpeli na Ravni Žakan ter vrhova Otočevac in Ravni vrh na Piškero, na slednja dva po popolnem brezpotju.

V naslednjih dneh so sledili še vzponi na Veli vrh na Lavsi, najvišji vrh otoka Mana, Tureto in Metlino na Kornatu, z 237 metri najvišji vrh kornatskega otočja. Za majhno skupino je bil obisk Magazinove škrile posebno doživetje. Kot sneg bela, popolnoma ravna plošča je rezultat velikega odloma tisoče let nazaj. Doživljaj sta dodatno obogatila obiska najlepše plaže na Kornatih, na otočku Levrnaka, in naravnega parka Telaščica z jezerom Mir in visokimi klifi, ki navpično padajo v stometrski globeli Jadranskega morja.

Nekaj juga in dežja na povratku proti domu ni preprečilo kopanja na otoku Olib in dobrega razpoloženja zadnje noči na pomolu mesteca in samostana Glavotok na Krku.

Za zelo uspešen izlet gre posebna zahvala posadki ladje Stončica: kapitanu Raoulu, hostesi Tici, mornarju Danku in kuharju Jurici. Milan je pripravil odlično knjigo o potovanju, Nataša je skrbela za finančne zadeve, vodnika Andrej in Darko sta pohode izpeljala brez poškodbanih, vsi udeleženci pa so poskrbeli za dobro počutje na ladji. ■ Darko Mohar

12. september, PS znova na spominskem pohodu bazoviških junakov

Tudi letos na bazoviškem pohodu, foto: Milivoj Filipović

Športno društvo Sloga iz Bazovice pri Trstu, ki letos slavi 50. obletnico, je v sodelovanju s slovenskim PD Trst in Smučarskim klubom Devin pripravilo že 41. spominski pohod, posvečen prvim žrtvam italijanskega fašizma, ustreljenim na

Gmajni pri Bazovici pred 91 leti. Skupaj s še tristo udeleženci iz Italije in Slovenije je na pohodu tudi letos sodelovala tričlanska delegacija PS KPD Bazovica z Reke. Udeležba reških planincev bi bila večja, a so žal istočasno imeli organiziran izlet po kornatskem otočju. No, vseeno ostaja zadovoljstvo, da se tega pohoda udeležujejo redno že 18 let. Edina izjema je bilo leto 2020, ko zaradi epidemiološke situacije ni bil možen prehod državne meje. Planinci z Reke se že sedaj veselijo novih srečanj s prijatelji s Tržaškega in Primorskega ter s tem tudi novega pohoda naslednje leto.

■ Po poročilu Milivoja Filipovića povzel Darko Mohar

25. september Drenin nad Crikvenico, hribovje z razgledom na morje

Sodelovanje PS KPD Bazovica in PD Opatija je tradicionalno že vrsto let. Za letošnji začetek jeseni so se odločili izpeljati skupni izlet na nekaj več kot 300 metrov visok Drenin nad Crikvenico. Ob poti so si najprej ogledali srednjeveško vasico Kotor, kraj, iz katerega se je v novejšem času razvilo letovišče Crikvenica. Nastanek Kotorja sega v čase, ko je bilo normalno naselja graditi višje v hribu, ker je velika nevarnost prihajala z morja. Z bližnjo utrdbo Badanj na drugi strani reke Dubračina je iz Kotorja peljala nadzorovana pot od morja proti notranjosti.

Zatem so udeleženci nadaljevali hojo skozi Gornji Kraj in se strmo povzpeli na vrh, s katerega je lep razgled proti Vinodolski dolini in morju. Spust proti drugemu obmorskemu letovišču, Selcam, gre skozi kraj, ki ga je pred leti prizadel velik gozdni požar. Zato ponuja sedaj izredne razglede čez Vinodolski kanal proti otoku Krku in v daljavi proti Velebitu. Še en lep skupni pohod in druženje sta se končala v Selcah. Nadaljevanje sodelovanja seveda ni vprašljivo. | Darko Mohar

Kotor, foto: Darko Mohar

Mesto, ki teče

Reka je mesto, ki teče.
S prijaznostjo ljudi privleče.
Na lepem območju leži.
Na Reki se normalno živi.

Veliko let je že, ko sem prišla.
Mislila sem, saj bom kmalu odšla.
Odločila sem se potem, da bom ostala,
in nikoli se nisem pokesala.

Tukaj je moja nova domovina.
Tu je tudi moja družina.
Seveda nisem, tudi ne bom pozabila
domovine in kraja, kjer sem se rodila.

Vsaka novice iz rojstnega kraja me veseli.
Srečna sem, da se v deželi lepo živi.
Vsem dobrim ljudem želim veliko sreče
z Reke, mesta, ki teče in teče.

| Marija Šenk
Reka, 28. septembra 2021

Reka, foto: Marjana Mirković

Svet za narodne manjšine RH

V sodelovanju z Uradom za človekove pravice in pravice narodnih manjšin pri vladi RH je v Osijeku potekal seminar z naslovom Mediji in narodne manjšine v RH – varstvo manjšin in vloga medijev pri demokratizaciji družbe. Sodelovali so še predstavniki Osješko-baranjske županije, Ministrstva za kulturo in medije RH, Sveta za elektronske medije, Fakultete za politične vede Univerze v Zagrebu, Hrvaške radiotelevizije (HRT) in manjšinski poslanci. Beseda je tekla o vlogi medijev pri promociji raznolikosti in razvoju kulture dialoga v družbi, vlogi manjšinskih medijev pri obveščanju pripadnikov narodnih manjšin ter posebej o problematiki (ne)zastopnosti narodnih manjšin v programih HRT-ja. Poročilo HRT-ja na to temo oziroma podatki o minutazah za leti 2019 in 2020 kažejo, da so te še vedno daleč stran od obveznih, enako velja tudi za (ne)uresničevanje programov v manjšinskih jezikih. HRT že le-

ta ostaja gluha, kljub dokumentom, ki jo obvezujejo, kot so Ustavni zakon o pravicah narodnih manjšin (2002), Zakon o HRT-ju, Pogodba HRT-ja z Vlado RH za obdobje 2018–2022, Priporočila Odbora ministrov Sveta Evrope glede uresničevanja Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih itd.

Organizatorja sta sklepe s seminarja 12. julija poslala na več naslovov, tudi predsedniku Vlade RH, in poudarila, da zaradi nezadostne zastopnosti vsebin, namenjenih pripadnikom narodnih manjšin, ni bila uresničena njihova pravica do pristopa v javnih medijih v obsegu, ki ga zagotavljajo omenjeni dokumenti. Hkrati sta pozvala k nujnemu, boljšemu sodelovanju organizatorjev seminarja ter manjšinskih ustanov in medijev z vodstvom in Programskim svetom HRT-ja, s ciljem razvijati vsebine in delež programskih vsebin, namenjenih narodnim manjšinam, ter jih izvajati v njihovih jezikih. Nujno pa bi veljalo poskrbeti tudi za ustrezno izobraževanje novinarskega kadra.

Več: <https://savjet.nacionalne-manjine.info>

■ Marjana Mirković

1.–5. september, Plešče

Palčava šiša gostila tabornike

Newsakdanje druženje, foto: Marko Smole

Obiskali so nas taborniki rodu Beli Bober iz Šentvida nad Ljubljano. Na skednju, kjer so se namestili, so izvedli pripravljani seminar za svoje vodnike – bilo jih je 15, od srednješolcev do študentov. Ocenili so svoje delo med poletnimi tabori in oblikovali program za naslednje šolsko leto. Njihov vodja Aljaž Smole jim je predstavil naravno dediščino doline zgornje Kolpe in Čabranke – udeležili so se raftanja po Kolpi in se kopali na Čabranki, za piko na i pa sta služila bivanja v spomeniško zaščiteneh objektih Palčave šiša in skednja ter spoznavanje snovne in nesnovne dediščine obmejnega območja med Hrvaško in Slovenijo. Redke so priložnosti, da lahko mladi nekaj dni preživijo v takem okolju, večerno druženje ob ognju na Palčavem dvorišču pa bo vsem ostalo v prijetnem spominu. Veseli smo njihovega obiska, saj tudi na ta način promoviramo dejavnosti Slovencev na Hrvaškem. ■ Marko Smole

11. september

Plešče prizorišče mednarodnega srečanja *heligonk*

Mednarodno prireditev harmonikarjev z diatonično harmoniko – frajtonarico že devetnajst let zaporedoma organizira društvo Glasbena srečanja Gorskega kotarja (*Glazbeni susreti Gorskog kotara*). Na njej je sodelovalo več kot petnajst nastopajočih skupin in posameznikov iz Slovenije, Italije in Hrvaške, od najmlajšega, ki ima le sedem let, do tistih, ki se bližajo osemdesetim. Med njimi je nastopilo več mladih domačih harmonikarjev iz doline, kjer je frajtonarica s pesmimi Miheliča in Slaka še vedno eden od najbolj priljubljenih instrumentov. Večer je zaključil tandem kantavtorja v domačem govoru, Matije Turka iz Črnega Potoka, in domačina iz Plešč, Gorana Majetića. Prireditev se je odvijala s pomočjo pokroviteljev: Ministrstva za kulturo RH in Primorsko-goranske županije ter mestnih oblasti Čabra

Matija Turk in Goran Majetić, foto: Marko Smole

in Delnic. Etnološka zbirka rodbine Čop Palčava šiša je sodelovala kot lokalni sponzor z darili udeležencem, pesmarico ljudskih pesmi naše doline v lokalnem govoru v založbi čabranske podružnice Matice Hrvaške in priboljškom tamkajšnjih slovenskih pridelovalcev. | Marko Smole

12. september

Mala maša na Sveti Gori

Marijino svetišče na Sveti Gori med Grerovim in vasico Plešče ima že večtisočletno zgodovino. Tja so stoletja romali verniki iz kar šestih škofij Hrvaške, Kranjske in Istre, tu se ob Mali maši, ko je na gori največje slavje s sejmom, še vedno sliši tudi slovensko mašo. Od letošnjega leta lep uvod v obisk tega že iz predkrščanskih časov svetega mesta predstavlja razstava na Palčavem skednju v Pleščih, pripravljena v sodelovanju z Zgodovinskim in pomorskim muzejem Hrvaškega primorja z Reke in Etnološko zbirko rodbine Čop Palčava šiša. Letos so jo na svoji romarski poti obiskali tudi pohodniki iz Broda Moravic, ki so se na pot odpravili že v soboto zvečer in do tod prehodili celih 43 km. V Palčavi šiši so se lahko pogostili in ogreli ob ognju na dvorišču. Veseli smo bili njihovega obiska, saj z njihovim društvom za ohranjanje krajevne dediščine Turanj med ostalim po njihovih cerkvah zavzeto raziskujemo dela našega umetnika, Slovenca Petra Rutarja. Na prelomu iz 19. v 20. stoletje je bil v dolini Kolpe in nad njo izredno iskan slikarski in rezbarski mojster, ki je za seboj pustil množico cerkvene opreme, novih in obnovljenih oltarjev ter slik. | Marko Smole

Počitek za romarje, foto: Marko Smole

Moje Andrićevo leto

Urednica in lektorica tega časopisa še nikoli nista tako dolgo čakali na to, da jima pošljem svoj prispevek. Pa ne, da se mi ne bi dalo pisati. Sploh ne! Toda o čem naj pišem? O tem, kar se dogaja v moji "domovini"? Bi vi meni hoteli poročati, kaj se dogaja v vaši? Hm, dvomim! Raje oboji molčimo, a ne? Naj vam pišem o koroni? Kaj novega naj vam o tem napišem? Kako se bodo tisti, ki se nočejo cepiti, MORALI PROSTOVOLJNO testirati skoraj vsak dan?! Noro! Tisti, ki nam vladne ukrepe razlagajo pred kamerami, še sami sebi ne verjamejo.

Odločila sem se, da vam opišem svoje letošnje nenadejano Andrićevo leto, ki se je začelo že leta 2020. Knjige so (zame) najboljši način za pobeg, na primer od televizijskih dnevnikov in od partijskih (vendar desničarskih) dokumentarcev o nastanku samostojne Slovenije (in Hrvaške) pred 30 leti.

Leto 2020 sem sklenila s prebrano knjigo *U požaru svetova*, Ivo Andrić – jedan evropski život (Laguna, 2020), avtorja Michaela Martensa. Le nekaj malega sem o Andriću, edinem jugoslovanskem nobelovcu, vedela iz šole in po zadnjih balkanskih vojnah brala o tem, kako je okrog Andrića vse polno nekih zgodb o tem, ali je bosanski ali srbski, tako kot o Nikoli Tesli, ki je ali pa ni hrvaški ali srbski. Po Martensovi knjigi se ne neham čuditi Andrićeви življenjski poti in kdor izve, kdo in kaj je bil Andrić, mu je malo mar, čigav

je bil, naš ali vaš. Predvsem je bil, kot verjetno tudi Nikola Tesla, sam svoj, samosvoj. So nekatere knjige, ki v človeku ostanejo kot nekakšni svetilniki, obpotna znamenja, *Znakovi pored puta*, bi rekel Andrić. Ta je ena mojih. Kot sta bili na primer tudi knjiga Martina Previšića *Povijest Golog otoka* ali pa knjiga Draga Jančarja *To noć sem jo videl*.

Seveda sem vedela za njegovi *Travniško kroniko* in *Most na Drini*, a ju še nisem prebrala. Le pred nekaj leti sem stala na tisti *čupriji* in gledala z nje Andrićev (?) vidno razkrajajoči se Višegrad in sosednji Kusturičev kičasti Kamengrad na polotoku, ki ga ustvarjata Drina in Rzav, kjer se zlivata, in si obljubljala, kako se bom lotila branja Andrića. Vedela sem, da Andrić v tej knjigi opisuje natikanje nekoga na kol, a vsakovrstno prikazovanje o mučenjih tako slabo prenašam, da si enostavno nisem upala poseči po knjigi!

Po drugi strani pa, zakaj ne bi srbske in hrvaške literature brala v izvorniku? Zakaj bi Andrića brala v slovenščini? Kako v slovenščino "prevesti" duha in sočnost turcizmov? Mi bo knjiga že prišla pod roke, ko bo čas, sem si pravila.

In mi je! To poletje ... Išoč prazne turistične sobe ali vsaj nekaj temu podobnega na obali ponorelega črnogorskega turizma sem skozi avtomobilsko okno v ozki ulici Hercegnovega zagledala tablo: Andrićeve hiša! Uau! Čisto sem pozabila, da je Andrić živel tudi v Hercegnovem. In zdaj sem tu, v tem mestu, in lahko bom spoznala tudi njegov dom. Joj, zdelo se mi je kot pravi blagoslov, srečno "naključje"!

Drugo jutro sem šla raziskovat mesto. Vsako pravo mesto mora imeti vsaj majhno knjigarno, če hoče biti mesto, in seveda sem jo našla tudi v tem. Iz tega mesta sem si domov hotela odnesti svoj izvod Andrića. In glej ga zlomka: našla sem knjigo, v kateri so bili vsi štirje njegovi romani v izvornem jeziku. Presrečna! No, gospa za pultom je, ko je opazila moje navdušenje nad knjigo, takoj začela z mano polemizirati o tem, čigav je Andrić, bolj naš kot njihov, in kako ni bil ravno vselej korekten do ne vem že koga ("naših", verjetno) in kako mu ne gre povsem verjeti ...

Seveda sem si v lepem mestu ogledala Andrićev dom, v katerem je ostalo bolj malo ali nič njegovega, vendar je "muzejček" zelo prijeten in interpretatorica Andrićevega dela in življenja prav tako. A ker je bilo treba kljub vsemu nujno pobegniti s črnogorske obale in se na daleč izogniti tudi gradbišču za Pelješki most, smo jo iz Hercegnovega mahnili naravnost v lepo, vedno presenečenj polno Trebinje. Ste že kdaj bili tam? Se spominjate tistega bleščččega hercegovskega kamnitega sonca in trebinjskega sprejema v temno zeleno, osvežujočo senco pod platanami glavnega trga?

No, in tam je tistega in vsaj še naslednjega večera (ker je bilo treba kmalu odriniti naprej) knjigarnar v pol ure postavil knjigarno na prostem in tam, pod platanami, prodajal bisere jugoslovanske literature, pisane v izvornikih. In jaz, srečka, sem na polici zagledala Andrićeve tako iskane *Znakove pored puta*!

Na plaži južnega konca Makarske riviere sem lahko od ponorelega hrvaškega turizma uspešno zbežala v srednji vek Andrićevega Travnika, doma pa sem končno pretrpela in preživela tisto natikanje na kol na *čupriji* in zdaj se moje bogato Andrićevo leto bliža koncu.

Kot svetilnik mi v naslednje leto sveti misel iz njegove hercegovske hiše in trebinjske knjige, ki pravi: "*Toliko je u životu bilo stvari kojih smo se bojali. A nije trebalo. Trebalo je samo živeti.*" Naj ta misel sveti tudi vam!

! Dragica Jaksetič
dragicajaksetic@gmail.com

Dragica Jaksetič

I Tihana Karlović: Dobra ekipa smo!

V rubriki Srečanja tokrat predstavljamo vodjo likovne skupine KPD Bazovica, zanimivo in plodovito umetnico mlajše generacije Tihano Karlović. V društvo je začela prihajati na pouk slovenščine kot srednješolka, ko je razmišljala tudi o študiju v Ljubljani, tenejšje vezi pa segajo v zadnja tri leta, ko je kmalu po vpisu mame in babice v članstvo prevzela vodenje likovne skupine. Udeleženkam je želela ponuditi izobraževanje o likovnem jeziku, tehnikah in procesu izražanja ter ustvarjati dela, ki bi navdih črpala iz zakladnice slovenske kulture. Izkušnje poučevanja je pred tem nabirala v osnovnih šolah, kot asistentka na reški akademiji uporabnih umetnosti in likovnih delavnicah za vse generacije. Delo s skupino je drugačno in prve ure je namenila spoznavanju, kajti vsakdo ima svoj odnos do umetnosti, različen posluš in način risanja: "Zelo me veseli, članice so vse posebne, močno motivirane in vztrajne. Resnično imam srečo delati z njimi, ker dajejo vse od sebe in pri tem uživajo. Hitro napredujejo, povečalo se je tudi njihovo število, zdaj jih je petnajst. Dobra ekipa smo!" Dodaja, da so že začetni koraki napovedali dobro nadaljevanje in da je delo zastavila ambiciozno: "Za ljubiteljsko ukvarjanje z likovnim področjem pri nas sicer veljajo ustaljeni načini, a sama si od začetka prizadevam čim več govoriti o profesionalnem umetniškem ustvarjanju. Zato spremljamo razstave na Reki in spoznavamo literaturo o umetnostni zgodovini. Začele smo pri osnovnem likovnem jeziku, risbi, s tušem in persom, da bi obvladale linijo, piko, ravnino, perspektive."

Pove, da je iskala skupno točko, vsem zanimivo, in da je zanjo najpomembnejša risba. Trenutno pa je na porodniškem dopustu, zato jo nadomešča kiparka Nives Žarković, ki skupino uspešno uvaja v modeliranje in keramiko.

Ob koncu leta vsakič pripravijo razstavo in pokažejo znanje, doseženo v različnih tehnikah, kot so suha igla, lesorez in grafike, ki so nastajale na temo idrijske čipke in panjskih končnic kot pomembnih vsebin slovenske kulturne dediščine. Likovna skupina je kot ena redkih v društvu delovala tudi po lanski uvedbi

epidemioloških omejitvenih ukrepov: "Prvo zapiranje zaradi korone je vsem prineslo čudne občutke, delo prek spleta in vsakodnevno risanje sta bila dobrodošla novost. Skupina je bila zelo zainteresirana in motivirana, premagale smo tehnične prepreke, a tudi članice, ki niso imele dostopa do aplikacije Viber ali elektronske pošte, so obvestila redno prejemale od drugih in bile na tekočem. Skupino so iz dneva v dan čakali novi izzivi v risanju (škafila, kozarec, list itd.), enkrat tedensko smo dela tudi pregledale in komentirale. Vse to je bilo blagodejno za naše vezi in nasploh. Znano je, da sta umetnost in izražanje zdravilna."

Pove, da spremljajo tudi razpise in se prijavljajo, če to dopuščata čas in znanje, po vrnitvi v društvo pa bodo nadaljevale risanje po modelu. Posebej je razveseljivo, da so v društvu nabavili stojala in bodo lahko delale študije predmeta, zatem pa prešle na barve in slikanje.

Tihana Karlović je, zahvaljujoč slovenskim koreninam, tudi soustanoviteljica SKD Prešeren v Lokvah: "Doma sem vselej rada prisluhnila babici, rojeni v Ljubljani, ko je prepevala slovenske pesmi in se z veliko ljubezni spominjala Slovenije, enako kot tudi moja mati, Daniela Marković, ki je počitnice preživljala pri stari mami v Ravnah na Koroškem. Ona je tudi predlagala zamisel o društvu. Reka in Lokve sta sicer blizu, a če se želite povezati z rojaki in biti dejavni, je to najboljše v okolju, v katerem živite. In tako je nastalo društvo. Rada imam slovensko kulturo, ljudi, urejene vrtove, izjemno čistočo ... Slovenščino razumem, a je ne govorim. Naj pa se pohvalim, da smo v društvu nedavno oblikovali otroško in odraslo skupino za učenje jezika ter da se zdaj tudi moja hčerka počasi uči prve slovenske besede."

Društvo za zdaj šteje dvajset članov. Svojega prostora sicer še nimajo, a poleg pouka slovenščine so poleti organizirali kolesariado, deluje pa tudi likovna skupina za otroke, v kateri pripravljajo knjigo na temo pesmi Na planincih sončece sije. V ZSDH so zaprosili za članstvo in pričakujejo predvsem povezovanje, izmenjavo izkušenj in druženje. Pri tem pohvali dobro organizacijo, prijetno oz-

račje ter pestro in kakovostno delo KPD Bazovica ter izrazi željo, da bi tudi članstvo SKD Prešeren sčasoma postalo aktivnejše in številčnejše ter se povežalo z rojaki na Reki in v krovni organizaciji.

Na vprašanje o svojih vezeh s Slovenijo Tihana Karlović pove, da so te poleg sorodnikov in brata, ki živi v Ljubljani, tudi umetniške: "Imela sem samostojno razstavo in sodelovala v Piranu na treh skupinskih razstavah, na srečanjih ekstempora v organizaciji Obalnih galerij, prejela sem več nagrad in sodelovala tudi z Mednarodnim grafičnim likovnim centrom v Ljubljani in na LindArtu v Lendavi. Vse to lahko samo pohvalim, v teku pa so tudi dogovori za razstavo v Kranju prihodnje leto, ki se je zelo veselila."

Tihana Karlović trenutno dela na novih likovnih projektih in se ukvarja s premišljanjem odnosa med vidnim in nevidnim, resničnim in neresničnim. Pričakovati pa je, da se bo samostojno predstavila tudi v KPD Bazovica.

Marjana Mirković

Tihana Karlović, osebni arhiv.

